

Grundvattenbortledning M 3346-11

Bilaga 4.

Dispensansökan artskyddsförordningen

E4 Förbifart Stockholm

Projektstyrningsdokument TRV

**Tillståndsprövning Mark och Miljödomstol
Dispensansökan Artskyddsförordningen
Större vattensalamander och snok vid Hansta
2013-03-04**

BYGGHANDLING

Objektamn E4 Förbifart Stockholm
 Entreprenadnummer
 Entreprenadnamn Projektstyrningsdokument TRV
 Beskrivning 1 Tillståndsprövning Mark och Miljödomstol
 Beskrivning 2 Dispensansökan Artskyddsförordningen
 Beskrivning 3 Större vattensalamander och snok vid Hansta
 Beskrivning 4 2013-03-04
 Status Godkänt
 Diarienummer
 Konstruktionsnummer
 Objekt nummer 8448590
 Projekteringssteg BYGGHANDLING
 Statusbenämning
 Företag
 Författare/Konstruktör
 Externnummer

Innehåll

1	Lagstiftning	3
2	Uppgifter om sökanden	4
3	Syfte med åtgärden	5
4	Annan lämplig lösning.....	5
5	Åtgärd	5
	5.1 Allmän beskrivning av projektet.....	5
	5.2 Beskrivning av projektet vid Hansta naturreservat.....	6
6	Tidsperiod för åtgärden	8
7	Skäl för dispens	8
8	Större vattensalamander (Triturus cristatus)	8
	8.1 Plats	8
	8.2 Ekologi och hot	8
	8.3 Påverkan på gynnsam bevarandestatus	9
	8.4 Åtgärd för ekologisk kontinuitet	10
	8.5 Åtgärder för vattenmiljöer	10
	8.6 Åtgärder för landmiljöer	11
	8.7 Uppföljning av åtgärder	11
	8.8 Skäl för dispens.....	11
9	Snok (Natrix natrix).....	12
	9.1 Plats	12
	9.2 Ekologi och hot	12
	9.3 Påverkan på gynnsam bevarandestatus	12
	9.4 Åtgärd för ekologisk kontinuitet	12
	9.5 Skäl för dispens.....	12
10	Referenser	13
	Bilaga 1.....	14

1 Lagstiftning

I Hansta där Förbifart Stockholm passerar förekommer snok som är skyddad enligt 6 § artskyddsförordningen och större vattensalamander som är skyddad enligt 4 § artskyddsförordningen.

För arter som är skyddade enligt 6 § artskyddsförordningen kan dispens ges enligt 15 § där det står följande:

”Länsstyrelsen får i det enskilda fallet ge dispens från förbuden i 6, 8 och 9 §§ som avser länet eller del av länet, om det inte finns någon annan lämplig lösning och dispensen inte försvårar upprätthållandet av en gynnsam bevarandestatus hos artens bestånd i dess naturliga utbredningsområde.”

För arter som är skyddade enligt 4 § artskyddsförordningen kan dispens ges enligt 14 § där det står följande:

”Länsstyrelsen får i det enskilda fallet ge dispens från förbuden i 4, 5 och 7 §§ som avser länet eller en del av länet. En dispens får ges endast om

1. det inte finns någon annan lämplig lösning,
2. om dispensen inte försvårar upprätthållandet av en gynnsam bevarandestatus hos artens bestånd i dess naturliga utbredningsområde, och
3. dispensen behövs
 - a) för att skydda vilda djur eller växter eller bevara livsmiljöer för sådana djur eller växter,
 - b) för att undvika allvarlig skada, särskilt på gröda, boskap, skog, fiske, vatten eller annan egendom,
 - c) av hänsyn till allmän hälsa och säkerhet eller av andra tvingande skäl som har ett allt överskuggande allmänintresse,
 - d) för forsknings- eller utbildningsändamål,
 - e) för återinplantering eller återinförsel av arten eller för den uppfödning av en djurart eller den artificiella förökning av en växtart som krävs för detta, eller
 - f) för att under strängt kontrollerade förhållanden selektivt och i liten omfattning tillåta insamling och förvaring av vissa exemplar i en liten mängd.”

En förutsättning för dispens är att det inte finns någon annan lämplig lösning och att dispensen inte försvårar upprätthållandet av en gynnsam bevarandestatus hos artens bestånd i dess naturliga utbredningsområde. Båda dessa kriterier måste alltså vara uppfyllda för att dispens ska kunna ges för arter som är skyddade enligt 4 § artskyddsförordningen. För arter som är skyddade enligt 4 § måste dessutom något av ändamålen listade i 3 a–f uppfyllas för att dispens ska kunna ges.

I dispensansökan ska det anges vad som ska göras, var, hur och när det ska göras samt varför åtgärden behöver utföras.

2 Uppgifter om sökanden

Trafikverket
Org.nr 202100-6297

Kontaktperson:
Marie Borgblad
Trafikverket,
Projekt Förbifart Stockholm
172 90 Sundbyberg
Telefon: 0771- 921 921

3 Syfte med åtgärden

År 2001 tog Vägverket (nuvarande Trafikverket) fram en förstudie som visade att vägkapaciteten över Saltsjö–Mälarsnittet behöver förstärkas för att möta ett växande behov av transporter i Stockholmsregionen. Vägverket (nuvarande Trafikverket) beslutade år 2006 att förordna Förbifart Stockholm då det bedömdes vara det alternativ som bäst tillgodoser dagens och morgondagens vägtransportbehov.

4 Annan lämplig lösning

År 2005 presenterades en vägutredning med tillhörande miljökonsekvensbeskrivning (MKB) som redovisade två alternativa sträckningar, Förbifart Stockholm och Diagonal Ulvsunda. För att svara upp mot fyrstegsprincipen utredde Vägverket ett så kallat kombinationsalternativ som omfattade vägförbättringar i en nordsydlig axel genom centrala Stockholm i kombination med en kraftig ökad satsning på kollektivtrafik samt vägavgifter. De tre alternativen jämfördes med ett nollalternativ som innebar att samtliga investeringar genomförs enligt den regionala utvecklingsplanen (RUFS 2001), utom en ny vägförbindelse i Saltsjö–Mälarsnittet. Vägverket (nuvarande Trafikverket) beslutade år 2006 att förordna Förbifart Stockholm då det bedömdes vara det alternativ som bäst tillgodoser dagens och morgondagens vägtransportbehov. I september 2009 beslutade regeringen att ge Trafikverket (f d Vägverket) tillåtighet enligt 17 kap miljöbalken för alternativet Förbifart Stockholm.

5 Åtgärd

5.1 Allmän beskrivning av projektet

Förbifart Stockholm går från E4/E20 söder om Kungens kurva till E4 vid Häggvik i norr där den också ansluter till Norrortsleden (väg 265). Anslutningar till övriga vägnätet kommer att finnas på Lovö till Ekerövägen (väg 261), vid Vinsta till Bergslagsvägen (väg 275), vid Hjulsta till E18 och vid Akalla till Hanstavägen. Av den totalt cirka 25 km långa sträckan är 21 km ny väg varav drygt 18 km går i tunnel. Huvudtunneln under Mälarseen blir 16,5 km och den kortare tunneln under Järvafältet blir 1,8 km. Vägen kommer att ha motorvägsstandard med tre körfält i vardera riktningen i separata tunnelrör och vara dimensionerad för 90 km/tim. Längs sträckan byggs nya trafikplatser för anslutningar till befintligt vägnät enligt ovan.

I höjd med Ikea i Kungens kurva går Förbifart Stockholm ned i tunnel, vidare under Sätraskogen, Kungshatt och Lovö. Förbifart Stockholm går i tunnel under hela Lovö. Vid Tillflykten och Edeby ansluter ramper till två separata cirkulationsplatser på Ekerövägen.

Förbifart Stockholm fortsätter i tunnel under Lambarfjärden. Tunneln ansluter via ramper till två separata cirkulationer norr om Bergslagsplan. Förbifart Stockholm fortsätter i tunnel fram till Spångadalen. Tunnelmynningen är belägen strax söder om järnvägen, Mälarbanan. Trafikleden går därefter på bro över spåren och Spångaån/Bällstaån. Förbifart Stockholm korsar sedan E18 och den kommande cirkulationen för trafikplats Hjulsta på bro. I samband med anläggandet av trafikplats Hjulsta ordnas en mindre cirkulationsplats för anslutning av trafikplatsen till Bergslagsvägen. Därefter går Förbifart Stockholm i skärning förbi Hjulsta storhage och fortsätter på bro i den östra kanten av höjdpartiet över en ny gång- och cykelvägen för att sedan gå i skärning mot tunnelpåslaget vid östra kanten av Hästa klack.

Tunneln under Järvafältet sträcker sig från Hästa klack till cirka 250 meter före trafikplats Akalla. Trafikplatsen byggs med en överliggande cirkulation och ramper som ansluter till leden norrut och söderut. Förbifart Stockholm kommer att ligga i ett djupt tråg medan Hanstavägen ansluter till cirkulationsplatsen i markplan. Norr om cirkulationsplatsen fortsätter Förbifart Stockholm i ytläge och följer kraftledningsstråket fram till Häggvik i Sollentuna.

Trafikplats Häggvik blir en stor och komplicerad trafikplats där Förbifart Stockholm ska ansluta till Uppsalavägen norrut, Norrortsleden och det lokala vägnätet. Det kommer inte att vara möjligt att åka från Förbifart Stockholm söderut mot Stockholm på Uppsalavägen. Detta kommer i första hand att ske via trafikplats Hjulsta och E18.

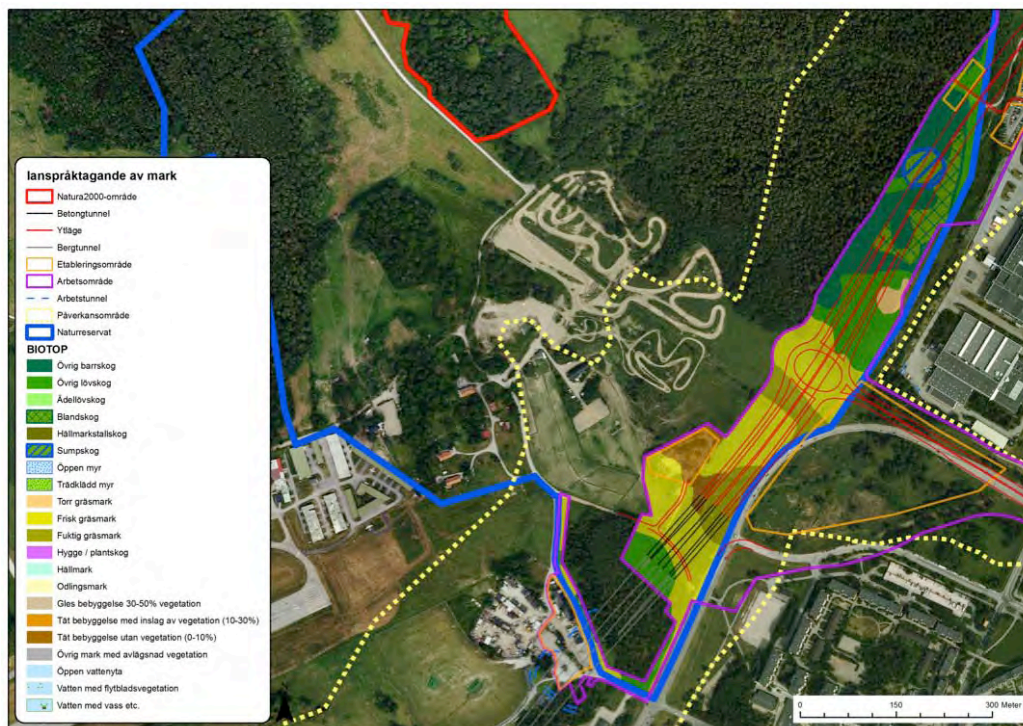
5.2 Beskrivning av projektet vid Hansta naturreservat

Inom Hansta naturreservat anläggs motorvägen längs reservatets södra och östra kant och tar drygt 10 ha naturmark i anspråk. Från arbetsområdet är det drygt 100 meter till närmaste kända förekomst av större vattensalamander. Vägen går mellan Hästa klack och Akalla i tunnel och övergår vid Akalla i höjd med Hanstavägen i ytläge och en ny trafikplats (se figur 1). Hanstavägen byggs om och blir kopplingen till lokalvägnätet. Förbifart Stockholm går vidare i ytläge i skärning förbi Hanstaskogen fram till anslutningen till nuvarande E4. Akallalänken läggs delvis i ett nytt läge och kommer att ansluta till Hanstavägen via en ny cirkulationsplats.

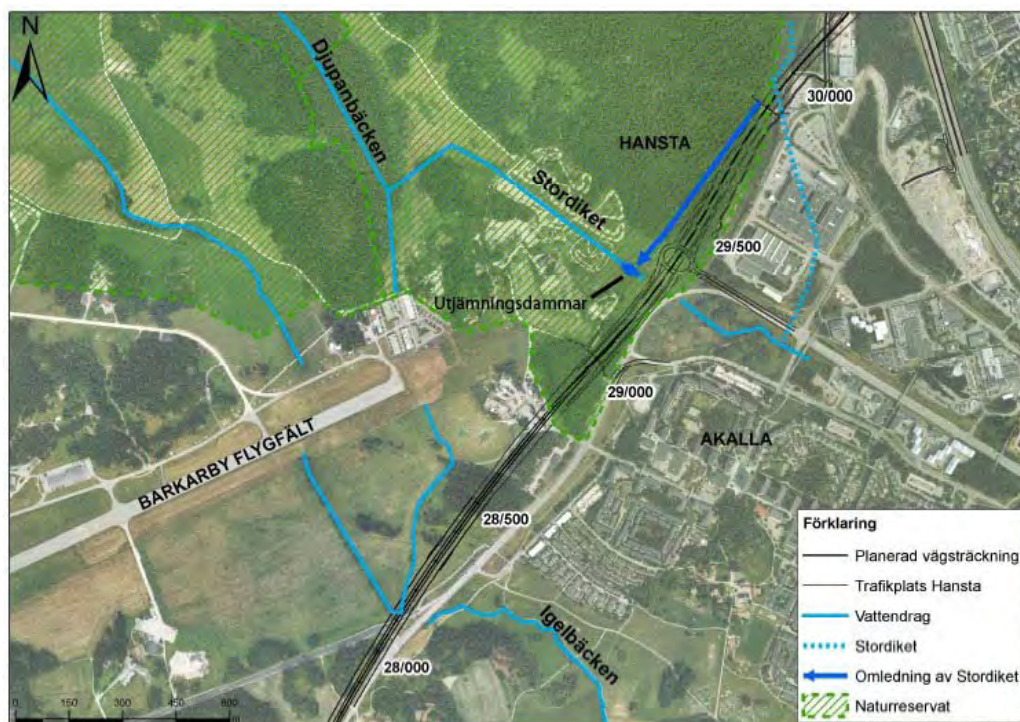
Betongtunneldelen och trafikplatsen måste byggas med schakt ovanifrån, vilket medför omfattande sprängnings- och grävningsarbeten samt omformning av terrängen. Man kommer att skapa etableringsytor och arbetsvägar inom och omedelbart väster om etableringsområdet.

En del av Akallalänken måste rivas upp för att bygga betongtråg för väg. Omledning av trafiken vid kurvan där Akallalänken övergår i Hanstavägen sker via en ny väg på fältet mellan Hanstavägen och Finlandsgatan. Trafikmängden är beräknad till ca 30 000 fordon per dygn under byggtiden.

Innan arbetena startar med att spränga ut för förbifartens sträckning i södra Hanstaskogen behöver det vatten som idag avvattnas söderut mot tryckeriområdet ledas om. Det planeras ledas längs vägsträckningens norra sida till en utjämningsdamm som skall vara belägen i Stordikets sydligaste del i Hanstareservatet (se figur 2). Arbetena med dike och utjämningsdamm skall utföras på ett sådant sätt att ingen grumling skall ske i de lekvatten salamandrarna nyttjar. Byggtiden är beräknad till drygt åtta år.

Figur 1. Förbifart Stockholm är planerad att förläggas i Hansta naturreservats södra del. Området där förbifarten är närmast den kända salamanderförekomsten består av öppen mark.

Figur 2. För att avleda vatten från Hanstaskogen planeras att ett dike skall grävas parallellt med förbifartens norra sida och ansluta till Stordiket vid en utjämningsdamm

6 Tidsperiod för åtgärden

Trafikverket har som målsättning att påbörja arbetet med Förbifart Stockholm i början av 2014. Byggtiden är beräknad till cirka tio år.

7 Skäl för dispens

För arter som är skyddade enligt 4 § artskyddsförordningen kan dispens ges enligt 14 § 3c artskyddsförordningen med skälet ”av hänsyn till allmän hälsa och säkerhet eller av andra tvingande skäl som har ett allt överskuggande allmänintresse” om dispensen inte försvårar upprätthållandet av en gynnsam bevarandestatus hos artens bestånd i dess naturliga utbredningsområde. Förbifart Stockholm är ett större infrastrukturprojekt som har ett överskuggande allmänintresse. Enligt Naturvårdsverkets Handbok för artskyddsförordningen (2009:2) så är större vägprojekt ett exempel på godtagbart skäl för dispens.

8 Större vattensalamander (*Triturus cristatus*)

Större vattensalamander är fridlyst enligt 4 § artskyddsförordningen och dispens söks enligt 14 § artskyddsförordningen.

8.1 Plats

Större vattensalamander är rapporterad från Stordiket och en mindre damm vid motocrossbanan i Hansta. Se bilaga 1 för fyndplatsernas läge i Hansta naturreservat.

8.2 Ekologi och hot

Den större vattensalamandern är beroende av fuktiga miljöer. Större delen av året tillbringar arten på land, ofta i fuktig lövdominerad skog där den gömmer sig under murken död ved, under stenar och i blockig terrängen. I dessa miljöer letar den också efter föda som troligen består av dagmaskar, sniglar och insekter. Salamandrarna är bara aktiva på natten eller på varma, regniga dagar. Under vintern ligger den i dvala i till exempel stenrösen, stenmurar eller komposthögar. Arten associeras framför allt med kulturlandskapets miljöer, men flera fynd finns även från barrblandskogsområden som till exempel den norra Upplandskusten.

Lekvattnen är oftast dammar eller kärr som ligger i betesmark eller annan öppen mark, men de leker också i vattenfyllda grus- och sandtag, kalkbrott, skogskärr och diken. På grund av larvernans långa utvecklingstid får vattnet inte vara så grunt att det torkar ut under sommaren. Vattnen får heller inte innehålla fisk eller kräftor. Äggen befruktas i honans kropp. Honan fäster sedan äggen ett och ett i exempelvis bladveck på undervattensväxter. Efter ca 4 månader har larverna genomgått en omvandling till vuxna individer och kryper upp på land. Ungdjuren tillbringa ca 2 – 4 år på land innan de blir köns mogna och återvänder till lekvattnet för att fortplanta sig. Landmiljöerna är således en viktig del i den större vattensalamanderns liv.

Studier med radiosändare har visat på att en majoritet av individerna i en population tycks vandra endast mellan 10 till 100 meter från det småvatten de reproducerar sig i (Malmgren, J. 2002). Andra, senare studier visar på liknande avstånd som till exempel Gustafson, D (2011). Man har tidigare trott att den större vattensalamandern rör sig upp emot 300 meter från sitt reproduktionsvatten, men detta sker förmodligen endast i undantagsfall när lämpliga miljöer inte finns på närmare avstånd. Om lämpliga landmiljöer finns nära deras vattenmiljöer är sannolikheten stor att de håller sig till dessa.

Arten hotas framför allt av habitatförstöring av lekvatten och landmiljöer. Sannolikt utgör artens starka beroende av ett komplext småvattenlandskap där rika akvatiska miljöer är sammanbundna med äldre skog via goda spridningsvägar en stor del av förklaringen till artens tillbakagång i landet.

Småvatten och löv- och/eller barrskog med stor mängd död ved hör till de biotoper som i högst frekvens omdanats i 1900-talets landskapsförändring. Områden där båda dessa biotoper finns samlade är därför få.

Trots att arten fortfarande är utbredd i den södra delen av Sverige är de flesta kända förekomster isolerade och andelen områden där möjlighet till fungerande utbyte av individer mellan närliggande populationer föreligger, är mycket få. Mycket pekar på att den större vattensalamandern kräver fungerande metapopulationsdynamik för långsiktig överlevnad i ett givet område. Vidare kan kravet på stabila landmiljöer vara ytterligare en faktor som gör arten särskilt känslig för störningar, exempelvis avverkning, i denna miljö. Som en följd av nämnda negativa faktorer hotas arten av fragmenteringseffekter. Dess spridningsförmåga är begränsad och om avstånden mellan lämpliga biotoper (och lekvattnen) blir för stora isoleras populationerna med stor risk för lokalt utdöende som följd av slumpmässiga, miljöbetingade eller demografiska faktorer.

8.3 Påverkan på gynnsam bevarandestatus

Större vattensalamander är upptagen i EU:s art- och habitatdirektiv, men den är inte rödlistad. År 2005 uppskattades den större vattensalamandern finnas i ca 900 småvatten i landet (Malmgren, J. 2010). Malmgren anger att så mycket som 20 – 40 % av dessa vatten redan (år 2010) kan vara försvunna genom att dessa har förstörts på olika sätt.

Populationen av större vattensalamander vid Hansta är i dagsläget vacklande. Arten är funnen i Stordiket och i en damm inom motocrossbanans område. Såväl dammen som Stordiket har troligen påverkats av ett tidigare vägbygge då Stordiket lades i kulvert. Genom att dagvatten från Husbyområdet idag avleds till Järva dagvattentunnel så har tillrinningen till Stordiket minskats. Förutom dålig vattenföring och dålig vattenkvalitet är Stordiket dessutom kraftigt igenväxt. Förekomsten av större vattensalamander i Stordiket är känd sedan 90-talet. Räkning av antalet djur har gjorts vid några få tillfällen. Senast gjordes en räkning 2011. Då visade det sig att populationen av allt att döma minskat kraftigt, endast ett fåtal salamandrar kunde konstateras. Bedömningen är att populationens fortsatta överlevnad är mycket osäker. Föresattningarna för arten i området bedöms inte vara goda och därmed bedöms arten inte uppfylla kriterierna för gynnsamt bevarandetilstånd på lokalen. Förbifarten kommer i Hanstaområdets södra del att gå i en tunnel vilket medför risk för att en grundvattensänkning sker genom att vatten leds bort i sprickor i berget och ut i tunneln. Påverkansområdet för en eventuell grundvattensänkning berör bland annat de delar av Hansta naturreservat där större vattensalamander är funna. En grundvattensänkning skulle ytterligare kunna påverka artens föresattningar att finnas i området i en negativ riktning genom att vattentillgången i diket försämras ännu mer. Det är dock troligen enbart vid relativt höga grundvattenstånd som Stordiket förses med grundvatten. Vattenflödet till diket består troligen till största delen av tillrinnande markvatten, varvid påverkan av grundvattensänkningen i sig troligen inte har stora konsekvenser för Stordikets flöde. Detsamma gäller förmodligen dammen inom motocrossbanans område. Den dåliga vattentillgången i Stordiket, och även en eventuell grundvattensänkning motverkas dock genom att Stordiket enligt planerna kommer att få ett tillskott av vatten genom ett nytt dike som skall anläggas längs den norra kanten av förbifartens skärning av Hanstaskogen. Diket avvattnar delar av skogen och vatten som idag rinner ned i dagvattensystemet i industriområdet norr om Hanstaskogen kommer istället att tillföras Stordiket. Resultatet blir en nettoökning av vattentillflödet i Stordiket. I den östra delen av Hanstaområdet, en bit norr om Stordiket, kommer även en viss påverkan på eventuella landmiljöer för arten att ske genom att lövträdrika miljöer på ca 3 ha avverkas och tas i anspråk för vägområdet. Dessa ligger i anslutning till arbetsområdet. Dessa miljöer är förmodligen inte de mest optimala för arten men vissa kvalitéer bedöms dock finnas här. Dessutom riskerar salamandrar att under byggskedet kunna påverkas negativt genom att djuren tar sig ut i arbetsområdet och blir dödade.

8.4 Åtgärd för ekologisk kontinuitet

För att förbättra den större vattensalamanderns förutsättningar att fortleva i Hanstaområdet har en åtgärdsplan arbetats fram. I korthet föreslås habitatförbättrande åtgärder för såväl vatten- som landmiljöer. Dessutom föreslås åtgärder som ska säkra vattentillförseln i Stordiket och de nyskapade småvattnen.

Förutom problem med vattentillgången i Stordiket och avsaknad på andra lämpliga småvatten, finns även svagheter i lämpliga landmiljöer, både med avseende på födosöksområden och med övervintringsmöjligheter. Åtgärdsförslaget tar ett helhetsgrepp på att förbättra livsmiljön för större vattensalamander i Hanstaområdet.

8.5 Åtgärder för vattenmiljöer

Ett flertal salamanderdammar skapas i området som i dagsläget utgörs av motocrossbanan. Tre av dessa kommer att ha sin vattenförsörjning från Stordiket och placeras därmed i nära anslutning och i hydrologisk kontakt till diket. Därutöver kommer ett par fristående dammar att anläggas. Alla dammar kommer att ha djuphålur och flacka soliga stränder med låg vegetation. Dammarna kommer att vara solexponerade för att uppvärmningen av vattnet ska gå relativt fort under våren.

Vid konstruktion av salamanderdammar bör bottensubstratet bestå av finkornigt material, vilket även gynnar etableringen av vattenväxter. Vattenväxter i dammen planteras för att förhindra överetablering av trådalger. Salamandrar behöver också vattenväxter för att fästa sina ägg på och grodor söker skydd bland vegetationen. En tredjedel av vattenytan bör dock vara fri från vegetation och halva stranden bör etableras med vegetation. Förslag på arter (som måste anpassas efter geografiskt läge): dyblad, vit näckros, svalting, borstnate, pilblad, hästsvans, axslinga, dikeslänke, hornsärv, vatten/sköldmöja, näckmossa, blomvass, mannagräs, rosendunört, igelknopp, förgätmigej.

Tillförsel av vatten till Stordiket kommer att ske på två sätt. Dels kommer vatten att tillföras från det dike från Hanstaskogen som beskrivs under kapitlet påverkan (se figur 2). Detta vatten kommer att samlas upp i en utjämningsdamm i södra kanten på Stordiket och ledas norrut. Detta kommer att leda till att flödet i Stordiket ökar något. Vilket är positivt för salamanderpopulationen i området. Denna åtgärd kommer att ske i ett tidigt skede av byggarbetena. Arbeten med damm och dike skall tidsmässigt avpassas så att det inte medför störning på salamanderlek.

För att förbättra situationen för salamanderpopulationen vid Stordiket ytterligare föreslår Trafikverket att genom uppumpning av dränvatten (grundvatten som läcker in i vägtunnlarna) ytterligare tillföra vatten till Stordiket (och vidare till Igelbäcken). Då detta vatten kommer att vara kallare än det stillastående vatten som finns där idag har de föreslagna salamanderdammar utformats som "blåsor" på Stordiket där vatten från diket kan rinna in men inte rinner igenom dammarna. På så sätt skapas bra dammiljöer där vattnet värms upp snabbt samtidigt som den stadiga vattentillförseln från tunneln skapar en säker vattenförsörjning.

Vattenkvaliteten i dammen är viktig och vattnet bör ha pH över 5, och låga kvävekoncentrationer (nitrat under 0,13 mg/l och ammonium under 0,25 mg/l. Vattnet från tunneln kan till en början innehålla sprängrester som gör att vattnet kan ha höga kvävehalter. Dränvattnet kommer därför inte att pumpas ut i Stordiket förens godtagbara vattenkvalitéer är uppnådda. Dränvattnet kommer till en början istället att pumpas ut i dagvattennätet.

I Stordikets västra del kommer ett vandringshinder för fisk att byggas för att förhindra fisk att komma in i dammarna.

8.6 Åtgärder för landmiljöer

Större vattensalamander tillbringar större delen av sitt liv på land, det är därför viktigt att det finns god tillgång på lämpliga landhabitat i anslutning till lekvattnen. Ett flertal åtgärder genomförs för att förstärka landhabitatet - dels skapas miljöer för födosök och tillfälligt skydd, dels skapas övervintringsplatser. Om lämpliga miljöer för födosök och övervintring finns nära lekvattnen håller sig salamandrarna till stor del i lekdammens närhet, givetvis rör sig ungdjur till nya lokaler emellanåt.

Utmed den norra sidan av området återskapas brynmiljöer med buskar och lövträd. Här kommer även död ved och stenblock att placeras ut på lämpliga ställen. Dessa miljöer är viktiga födosökslokaler för större vattensalamander och här hittar arten även tillfälligt skydd bland lövhögar, döda liggande trädstammar och stenblock.

Död ved placeras lämpligen ut både som mindre högar och enstaka stockar i området för att ge arten goda möjligheter till skydd och födosök utmed hela området. Stockarna bör vara minst 30 centimeter i diameter och minst tre meter långa. Lämpliga trädslag är till exempel asp, björk och sälg. Om det finns möjlighet att komma över ek, eller ask och alm som har avverkats på grund av askskottsjukan eller almsjukan, kan de med fördel användas. När stenblocken placeras ut är det viktigt att det finns små hålrum som möjliggör för den större vattensalamandern att komma ner under dem.

Mellan dammarna i områdets östra del anläggs övervintringshögar. Dessa kommer att ha lite olika utbredning, från åsliknande höjder till små kullar. Övervintringshögarna görs genom att en grop grävs ner till frostfritt djup (ca 1 – 1,5 m) på en bredd av ca 2 - 3 meter. Dessa bör placeras något högre i terrängen för att minimera risken för vattenansamlingar i gropen. Gropen fylls igen med en blandning av lövkompost, lövved och sten (15-25 cm i diameter) och tegelsten. Man fortsätter att fylla på med lövved, sten och tegelsten tills man har en kulle som är ca 1 – 1,5 meter hög. Alternativt fylls de igen med sprängsten som skapar många små utrymmen i högen. Högen täcks med jord och gräs förutom precis ovan mark där stenarna är synliga. Detta för att groddjuren ska kunna krypa in i håligheterna mellan stenarna. Högen bör vara ca en meter bredare i diameter än vad gropen är, detta för att skydda mot tjälbildning i gropen.

Mellan dammarna och de nyskapade brynmiljöerna utmed dalgången är det viktigt att det finns spridningsstråk av buskar, högt gräs och stenhögar. Detta för att den större vattensalamandern ska kunna röra sig mellan dessa miljöer utan att bli allt för exponerad. Arten rör sig ogärna i helt öppna miljöer. Spridningsstråken kan till större delen utgöras av mindre stenblock och högt gräs, med spridda inslag av buskar som till exempel gråvide.

Som säkerhetsåtgärd kommer en barriär sättas upp för att förhindra salamandrar och andra groddjur att komma in på vägområdet för förbifarten.

Genomförande av de föreslagna åtgärderna kommer avsevärt förbättra förutsättningarna för den större vattensalamandern att fortleva i Hanstaområdet.

8.7 Uppföljning av åtgärder

Löpande under anläggandet av föreslagna åtgärder kontrolleras detta av ekologisk expertis för att säkerställa att dessa genomförs på ett, för artens behov, tillfredsställande sätt. Framför allt rör det sig om att dammarna är byggda enligt angivna instruktioner, och att övervintringshögar är konstruerade så att de kan fylla sin funktion. Likaså kontrolleras att spridningsvägar mellan land- och vattenmiljöer samt utplacering av död ved iordningsställs på ett tillfredsställande sätt.

8.8 Skäl för dispens

Förbifart Stockholm är ett stort infrastrukturprojekt som har ett överskuggande allmänintresse. Det finns inte någon annan lämplig lösning och vid genomförande av föreslagna åtgärder för ekologisk

kontinuitet bedöms inte dispensen försämma upprätthållandet av en gynnsam bevarandestatus för arten i dess naturliga utbredningsområde. Med de åtgärder som föreslås kommer förutsättningarna för den större vattensalamandern att fortleva i Hanstaområdet avsevärt att förbättras jämfört med hur situationen ser ut i dagsläget.

9 Snok (*Natrix natrix*)

Snok är fridlyst enligt 6 § artskyddsförordningen och dispens söks enligt 15 § artskyddsförordningen.

9.1 Plats

Snok är rapporterad från en lokal vid motocrossbanan i Hansta naturreservat. Se bilaga 1 för fyndplatsernas läge i Hansta naturreservat.

9.2 Ekologi och hot

Snok påträffas huvudsakligen vid olika typer av vatten eller fuktmarker såsom sjöar, dammar, åar, bäckar, moss- och myrmarker. Arten kan även vandra över stora områden mellan våtmarker. För födosök är snoken knuten till platser med grodor, paddor och/eller fisk och under äggutvecklingsperiod till platser med förmultnande vegetation (vassbäddar, gödselstackar, komposthögar o.dyl.) eller annan lämplig varm och fuktig mark. Arten övervintrar ofta i steniga områden långt från vatten, från oktober till mars, med viss tidsförskjutning under varma eller långa vintrar och på olika latituder. Äggen läggs normalt i slutet av juni eller i juli och ungarna kläcks i augusti eller september. Vanligen mellan 11 och 25 ägg per kull, men stora honor kan producera betydligt fler.

Arten hotas framför allt av att våtmarksområden dikas ut, vilket leder till att födotillgången minskar. Lämpliga ägglägningslokaler kan även utgöra ett hot på vissa platser.

9.3 Påverkan på gynnsam bevarandestatus

Snoken bedöms ha en sammanhängande utbredningen i Sverige som omfattar Götaland, Större delen av Svealand samt södra Norrlandskusten. De nordligaste reproducerande bestånden finns i sydöstra Medelpad. Det finns enstaka, nutida fynd av snokar i Ångermanland, Västerbotten och Norrbotten. Arten bedöms vara mindre allmän till allmän i Mälardalslandskapet. Arten riskeras att påverkas negativt av Förbifart Stockholm genom en eventuell grundvattensänkning som skulle kunna försämra delar av livsmiljön för arten i Hansta naturreservat och genom att delar av artens livsmiljö försvinner i och med att vägen tar i anspråk delar av naturreservatet.

9.4 Åtgärd för ekologisk kontinuitet

De åtgärdsförslag som föreslås för den större vattensalamandern kommer även gynna snok och andra grod- och kräldjur i området.

9.5 Skäl för dispens

Förbifart Stockholm är ett stort infrastrukturprojekt som har ett överskuggande allmänintresse. Det finns inte någon annan lämplig lösning och dispensen försvårar inte upprätthållandet av en gynnsam bevarandestatus i dess naturliga utbredningsområde. Med de åtgärder som föreslås för att förbättra småvatten och landmiljöer i Hansta naturreservat bibehållas också gynnsam bevarandestatus för arten.

10 Referenser

Ekologigruppen 2012. Åtgärdsplan för större vattensalamander.

Gustafson, D. 2011. Chosing the best of both worlds. The double life of the great crested newt. Doktorsavhandling. Sveriges lantbruksuniversitet.

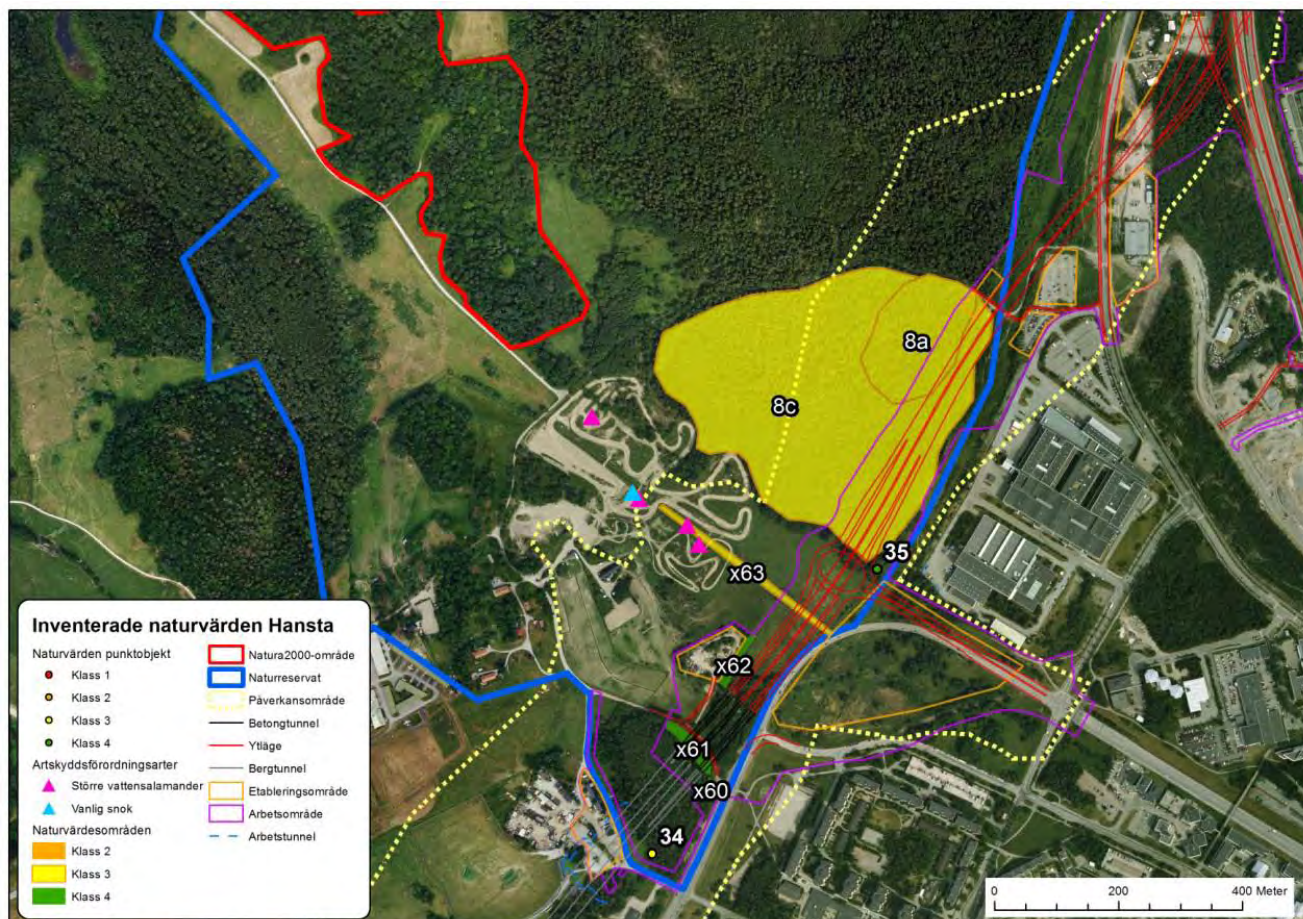
Konsortiet Förbifart Stockholm, 2011. E4 Förbifart Stockholm, Miljökonsekvensbeskrivning. Utställelsehandling 2011-05-05. Trafikverket.

Langton, T., Beckett, C., Foster, J. 2001. Great Crested Newt Conservation Handbook. Froglife.
Malmgren, J. 2002. Artfaktablad: Triturus cristatus – större vattensalamander. Artdatabanken 2002-04-08

Malmgren, J. 2010. Åtgärdsprogram för bevarande av större vattensalamander och dess livsmiljöer. Större vattensalamander – Triturus cristatus. Naturvårdsverket Rapport 5636.

Södertörnsekologerna. 2009. Södertörnsekologernas groddjursprojekt 2008. Bilaga 7: Stockholms Stad. Rapport 2009:1.

Bilaga 1

Bilaga 4.2

Artskyddsförordningen i Förbifart Stockholm

Redovisning av arter skyddade enligt
artskyddsförordningen samt förslag till vidare
arbete

2012-11-27

Beställning: Trafikverket

Framställt av: Ekologigruppen AB

www.ekologigruppen.se

Telefon: 08 – 525 201 00

2013-03-12

Uppdragsansvarig: Per Collinder

Medverkande: Magnus Nilsson

Internt projektnummer: 6239

Innehåll

Inledning	4
Metodik	5
Resultat	7
Förekomst av arter upptagna i artskyddsförordning	7
Artförekomster där vidare utredning bedöms nödvändig.....	7
Artförekomster där dispensansökan inte bedöms nödvändig....	8
Referenser	9

Inledning

Denna rapport redovisar arter upptagna i artskyddsförordningen som har uppgivits i olika källor och som ligger i närheten av Förbifart Stockholms sträckning som den ser ut hösten 2012. Etableringsområden, vägområden etc. är då också medräknade. Syftet med rapporten är att peka ut vilka arter det kan vara aktuellt med att gå vidare och söka dispens enligt artskyddsförordningen.

Metodik

Eftersök av arter upptagna i artskyddsförordningen har utgått från flera källor vilka redovisas i källförteckningen. Viktiga källor är utdrag ur artdatabankens lista över rödlistade arter samt artportalen. Dessa uppgifter har kompletterats med uppgifter ur de inventeringar som utförts i olika skeden av Förbifarten samt uppgifter från de reservat som Förbifarten påverkar. Slutligen har också fältinventeringar utförts i delar av sträckan.

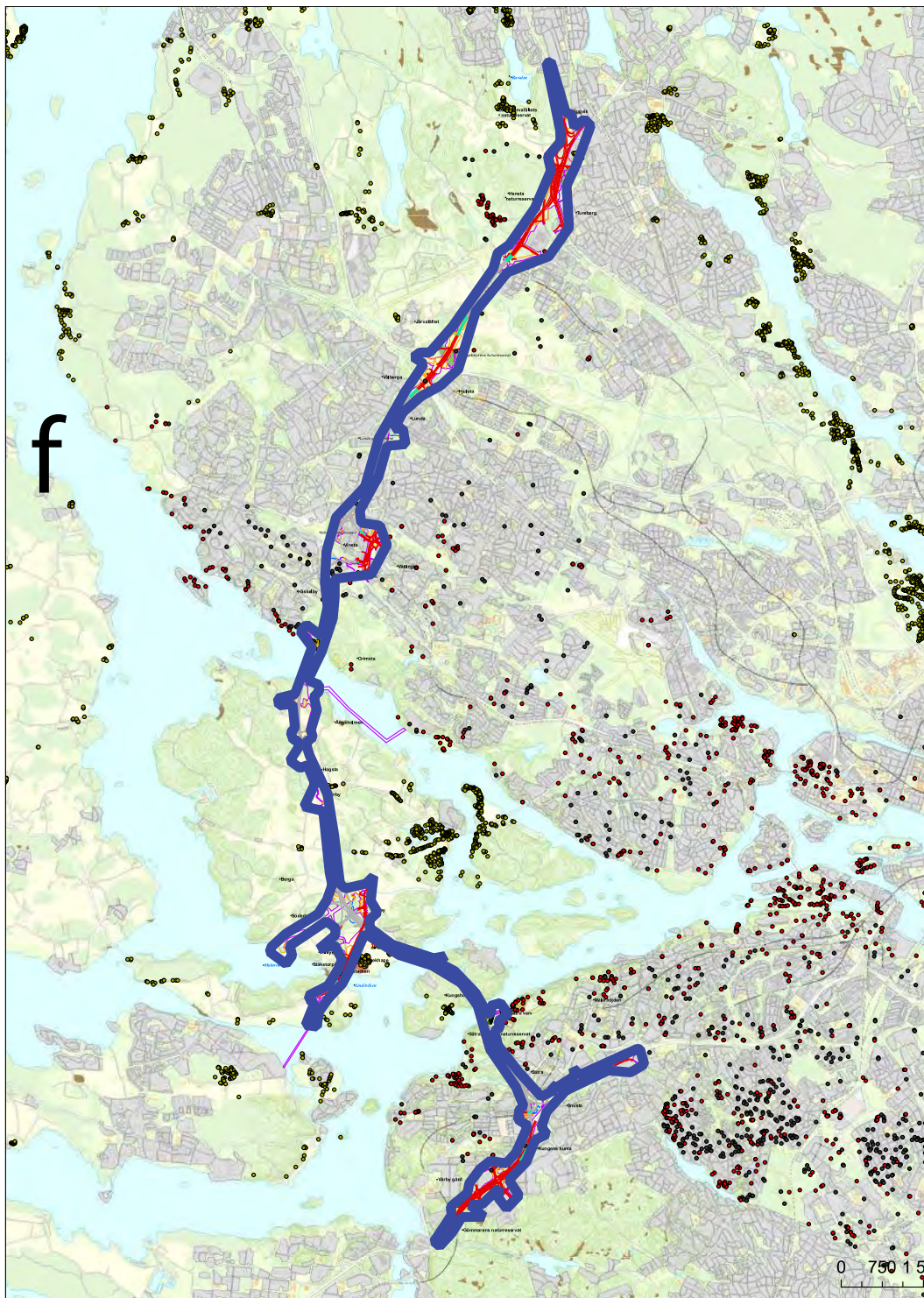
Uppgifterna från Artdatabanken har filtrerats så att gamla fynd som bedömts som inaktuella sällats bort. Årtalet för filtreringen har varierat med artgrupperna utifrån en bedömning av hur gamla uppgifter kan vara och fortfarande kan vara giltiga.

Följande tidpunkter har använts:

- Åkerogräs äldre än år 1995 är borttagna
- Övriga kärlväxtarter äldre år 1975 är borttagna
- Mossfynd äldre än år 1950 är borttagna
- Svampar. Alla fynd redovisas
- Lavar. Fynd före år 1975 är borttagna
- Småkryp. Fynd före år 1980 är borttagna.

Endast artfynd som har en geografisk noggrannhet som är 500 meter eller bättre har tagits med i utsöket utom för fåglar där 5 000 meter satts som gräns då denna noggrannhet är vanlig i materialet från artdatabanken och artportalen för denna artgrupp.

Artuppgifterna har kontrollerats med avseende på läge och frekvens samt status. För fåglar gäller att enstaka uppgifter där häckningsstatus inte är säker har sällats bort. För alla arter gäller att uppgifter som pekar på att arten inte finns inom arbetsområdet för vägen sällats bort. För arter som är beroende av fuktiga miljöer har även områden som kan beröras av grundvattensänkningar inkluderats i sökningen. De arter som återstår är arter där lokaluppgifter är relativt säkra, förekomsterna inte är tillfällig samtidigt som arterna har svaga populationer och det finns tydlig risk för påverkan från Förbifartsprojektet.

Figur 1. Avgränsning av utsök för artskyddsförordningsarter anges med blå linje.

Resultat

Förekomst av arter upptagna i artskyddsförordning

Utsökningen av arter upptagna i artskyddsförordningen ur artdatabanken och artportalen ger 92 träffar på växter svampar och djur utom fåglar. 250 olika fågelobservationer av arter upptagna i artskyddsförordningens bilaga 1 finns i området förutom 379 observationer av rödlistade fågelarter som även de omfattas av artskyddsförordningens bestämmelser.

Artförekomster där vidare utredning bedöms nödvändig

I tabell 1 redovisas de arter där det är viktigt att utreda om en dispens enligt artskyddsförordningen är nödvändig och i så fall om åtgärder skall vidtas för att säkra ekologisk funktion hos områden som hyser arterna.

Tabell 1. Arterna upptagna i artskyddsförordningen som riskerar att påverkas av projekt Förbifart Stockholm. Kolumnen skydd avser skydd enligt artskyddsförordningen. II = bilaga 2 art och habitatdirektivet, IV = bilaga 4 art och habitatdirektivet. I = fågeldirektivet. FL = fridlyst enligt artskyddsförordningen.

artgrupp	skydd	artnamn	Hot-kategori	datum	plats	status	Dispens ¹
Grod- och kräldjur	II, IV	större vattensalamander		2008-05-01	Damm vid tornet, Hansta NR	långvarig förekomst	MMD
Grod- och kräldjur	FL	vanlig snok		2008-09-02	Motocrossbanan , Hansta	enstaka fynd men trolig långvarig förekomst	MMD
Fåglar	I	fiskgjuse		1993-04-16	Edeby herrgård	långvarig förekomst, bo	Påverkas ej, ingen dispens söks
Fåglar	I	bivråk	VU	2004-05-29	Hansta	långvarig förekomst Par i lämplig häckbiotop	LST
Fåglar	I	mindre hackspett	NT	2008	Malmviken	bo, långvarig förekomst	LST

artgrupp	skydd	artnamn	Hot-kategori	datum	plats	status	Dispens ¹
Fåglar	I	fiskgjuse		2008	Norra Lovö	bo, långvarig förekomst	LST
Fåglar	I	törnskata	NT	2009	Edeby på Lovö	Flera par, mångårig förekomst	Påverkas ej, ingen dispens söks
Fåglar	FL	backsippa	VU	2012	I planerat vägområde Hästa klack	igenväxande ängsmark	LST
Fåglar	I	göktyta	NT	1999-04-29	Hägerstalund	långvarig förekomst, trolig häckning	Påverkas ej, ingen dispens söks
Kärlväxter	FL	Korallrot		2012-06-05	I planerad vägsträckning Hansta naturreservat	långvarig förekomst	LST
Kärlväxter	FL	Nästrot		1998	I område som påverkas av grundvattensänkning	enstaka fynd men trolig långvarig förekomst	LST
Kärlväxter	FL	humlesuga	EN	2011-07-02	Häggvik, Statoilmacken	utsädd?	LST

¹ MMD= mark- och miljödomstolen LST= Länsstyrelsen

Artförekomster där dispensansökan inte bedöms nödvändig

Som nämnts ovan är många av artförekomsterna som tagits fram i bruttolistan inte alls påverkade av byggandet eller drift av förbifarten. Några arter har bedömts vara så allmänna att de deras populationer lokalt och regionalt inte påverkas. Dessa arter är t.ex. blåsippa, gullviva, liljekonvalj, fisktärna, och spillkråka. Specialfall är arter som är rödlistade på grund av snabb beståndsminskning men bestånden är fortfarande stora, t.ex. gråtrut och sånglärka. Några arter återigen är ovanliga men har endast tillfälliga förekomster. Exempel på sådana är busksångare i Sätra, kornknarr och vaktel vid Akalla.

Referenser

Artarken. Utskrivna kartor. 2012-04-26. ArtArken-observationer Akalla-Häggvik, ArtArken-observationer Grimstaområdet, ArtArken-observationer Hjulsta-Hästa, ArtArken-observationer Hästa-Akalla, ArtArken-observationer Sätmaskogen

Artdatabanken. Utdrag 2012-04-24

Artportalen. Utdrag 2012-04-24. Rödlistade arter och arter i artskyddsförordning

Ekologigruppen 2004. Edeby ekhage natura 2000

Ekologigruppen 2012. PM Kompletterande naturmiljöutredningar inför Förbifart Stockholm Grimsta naturreservat

Ekologigruppen 2012. PM Kompletterande naturmiljöutredningar inför Förbifart Stockholm Sätmaskogen naturreservat

Ekologigruppen 2012. PM Kompletterande naturmiljöutredningar inför Förbifart Stockholm Igelbäckens kulturresevat

Ekologigruppen 2012. PM Kompletterande naturmiljöutredningar inför Förbifart Stockholm Hansta naturreservat

Ekologigruppen AB, 2000: Naturinventering, naturvärdesbedömning samt konsekvensbeskrivning och åtgärdsförslag för naturvärden. Underlagsrapport till

Ekologigruppen, 1997: Naturvärdesbedömning av Sätmaskogen. Stockholm stad.

Konsortiet förbifart Stockholm. 2008. Fågelinventering Malmviken. 0N140322.doc

MKB av tillfällig breddning av Akallavägen. Sycon, Stockholm Konsult.

Vägverket. 2009. E4 Förbifart Stockholm komplettering tillåtlighet. Fråga 6 PM En redovisning av rödlistade arter inom eller i närheten av förordad korridor.

Åsberg, Mikael. 2008. Fågelinventering längs Förbifart Stockholm. Ekologigruppen opublicerat.

Dispensansökan artskyddsförordningen

Förbifart Stockholm

Bilaga 4:3

2013-02-08

Innehåll

Lagstiftning	3
Uppgifter om sökanden.....	4
Plats	4
Syfte med åtgärd.....	5
Annan lämplig lösning	5
Åtgärd	5
Tidsperiod för åtgärden.....	6
Skäl för dispens	6
Arter	7
Fiskgjuse (<i>Pandion haliaetus</i>)	7
Bivråk (<i>Pernis apivorus</i>)	8
Mindre hackspett (<i>Dendrocopos minor</i>)	8
Backsippa (<i>Anemone pulsatilla ssp. pulsatilla</i>)	9
Korallrot (<i>Corallorhiza trifida</i>)	11
Nästrot (<i>Neottia nidus-avis</i>)	12
Humlesuga (<i>Stachys officinalis</i>)	13
Större vattensalamander (<i>Triturus cristatus</i>)	14
Snok (<i>Natrix natrix</i>)	14
Referenser	14

Lagstiftning

I området för Förbifart Stockholm förekommer arter som är skyddade enligt 4, 6 och 8 §§ artskyddsförordningen.

För arter som är skyddade enligt 6 och 8 §§ artskyddsförordningen kan dispens ges enligt 15 § där det står följande:

”Länsstyrelsen får i det enskilda fallet ge dispens från förbuden i 6, 8 och 9 §§ som avser länet eller del av länet, om det inte finns någon annan lämplig lösning och dispensen inte försvårar upprätthållandet av en gynnsam bevarandestatus hos artens bestånd i dess naturliga utbredningsområde.”

För arter som är skyddade enligt 4 § artskyddsförordningen kan dispens ges enligt 14 § där det står följande:

”Länsstyrelsen får i det enskilda fallet ge dispens från förbuden i 4, 5 och 7 §§ som avser länet eller en del av länet. En dispens får ges endast om

1. det inte finns någon annan lämplig lösning,
2. om dispensen inte försvårar upprätthållandet av en gynnsam bevarandestatus hos artens bestånd i dess naturliga utbredningsområde, och
3. dispensen behövs
 - a) för att skydda vilda djur eller växter eller bevara livsmiljöer för sådana djur eller växter,
 - b) för att undvika allvarlig skada, särskilt på gröda, boskap, skog, fiske, vatten eller annan egendom,
 - c) av hänsyn till allmän hälsa och säkerhet eller av andra tvingande skäl som har ett allt överskuggande allmänintresse,
 - d) för forsknings- eller utbildningsändamål,
 - e) för återinplantering eller återinförsel av arten eller för den uppfödning av en djurart eller den artificiella förökning av en växtart som krävs för detta, eller
 - f) för att under strängt kontrollerade förhållanden selektivt och i liten omfattning tillåta insamling och förvaring av vissa exemplar i en liten mängd.”

En förutsättning för dispens är att det inte finns någon annan lämplig lösning och att dispensen inte försvårar upprätthållandet av en gynnsam bevarandestatus hos artens bestånd i dess naturliga utbredningsområde. Båda dessa kriterier måste alltså vara uppfyllda för att dispens ska kunna ges för arter som är skyddade enligt 4, 6 och 8 §§ artskyddsförordningen. För arter som är skyddade enligt 4 § måste dessutom något av ändamålen listade i 3 a-f uppfyllas för att dispens ska kunna ges.

I dispensansökan ska det anges vad som ska göras, var, hur och när det ska göras samt varför åtgärden behöver utföras.

Uppgifter om sökanden

Trafikverket

Namn: Marie Westin

Adress: Trafikverket Stora Projekt,

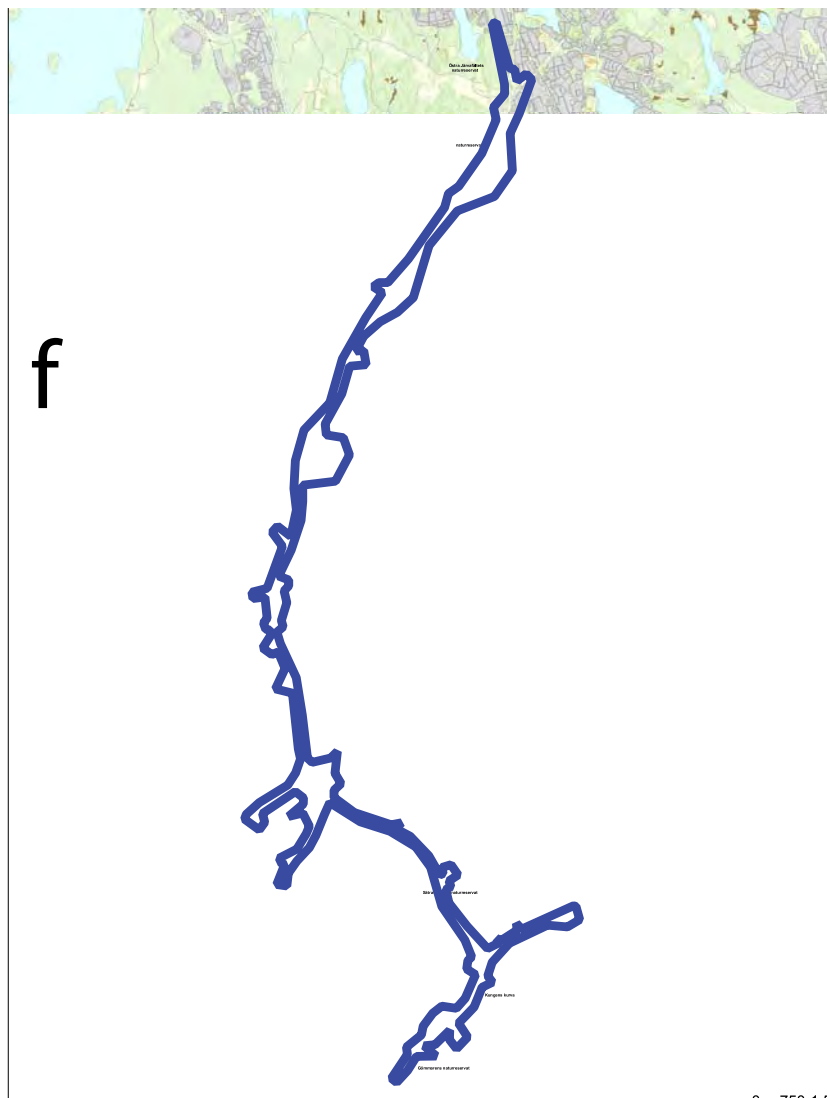
Projekt Förbifart Stockholm

172 90 Sundbyberg

Telefon: 010-123 73 21

E-post: marie.westin@trafikverket.se

Plats

Figur 1. Sträckning av Förbifart Stockholm. Angränsning av utsök för artskyddsförordningsarter anges med blå linje.

Syfte med åtgärd

År 2001 tog Vägverket (nuvarande Trafikverket) fram en förstudie som visade att vägkapaciteten över Saltsjö–Mälarsnittet behöver förstärkas för att möta ett växande behov av transporter i Stockholmsregionen. Vägverket (nuvarande Trafikverket) beslutade år 2006 att förordna Förbifart Stockholm då det bedömdes vara det alternativ som bäst tillgodoser dagens och morgondagens vägtransportbehov.

Annan lämplig lösning

År 2005 presenterades en vägutredning med tillhörande MKB som redovisade två alternativa sträckningar, Förbifart Stockholm och Diagonal Ulvsunda. För att svara upp mot fyrstegsprincipen utredde Vägverket ett så kallat kombinationsalternativ som omfattade vägförbättringar i en nordsydlig axel genom centrala Stockholm i kombination med en kraftig ökad satsning på kollektivtrafik samt vägavgifter. De tre alternativen jämfördes med ett nollalternativ som innebar att samtliga investeringar genomförs enligt den regionala utvecklingsplanen (RUF 2001), utom en ny vägförbindelse Saltsjö–Mälarsnittet. Vägverket (nuvarande Trafikverket) beslutade år 2006 att förordna Förbifart Stockholm då det bedömdes vara det alternativ som bäst tillgodoser dagens och morgondagens vägtransportbehov. I september 2009 beslutade regeringen att ge Trafikverket (f d Vägverket) tillåtighet enligt 17 kap miljöbalken för alternativet Förbifart Stockholm.

Åtgärd

Förbifart Stockholm går från E4/E20 söder om Kungens kurva till E4 vid Häggvik i norr där den också ansluter till Norrortsleden (väg 265). Anslutningar till övriga vägnätet kommer att finnas på Lovö till Ekerövägen (väg 261), vid Vinsta till Bergslagsvägen (väg 275), vid Hjulsta till E18 och vid Akalla till Hanstavägen. Av den totalt cirka 25 km långa sträckan är 21 km ny väg varav drygt 18 km går i tunnel. Huvudtunneln under Mälaröarna blir 16,5 km och en den kortare tunnel under Järvafältet blir 1,8 km. Vägen kommer att ha motorvägsstandard med tre körfält i vardera riktning i separata tunnelrör och vara dimensionerad för 90 km/tim. Längs sträckan byggs nya trafikplatser för anslutningar till befintligt vägnät enligt ovan.

I höjd med Ikea i Kungens kurva går Förbifart Stockholm ned i tunnel, vidare under Sätorskogen, Kungshatt och Lovö. Förbifart Stockholm går i tunnel under hela Lovö. Vid Tillflykten och Edeby ansluter ramper till två separata cirkulationsplatser på Ekerövägen. Ekerövägen breddas till fyra körfält mellan cirkulationsplatserna. Lindötunneln kompletteras med ytterligare ett tunnelrör. I anslutning till cirkulationen vid Edeby byggs en omstigningshållplats mellan bussar som trafikerar Förbifart Stockholm och bussar som trafikerar Ekerövägen.

Gång- och cykelvägen längs Ekerövägen läggs om på sträckan mellan cirkulationsplatserna.

Förbifart Stockholm fortsätter i tunnel under Lambarfjärden. Tunneln ansluter via ramper till två separata cirkulationer norr om Bergslagsplan. Gång- och cykelvägnätet kring de två cirkulationsplatserna byggs om och en ny gångväg anläggs till tunnelbanestationen. Förbifart Stockholm fortsätter i tunnel fram till Spångadalen. Tunnelmynningen är belägen strax söder om järnvägen, Mälarbanan. Trafikleden går därefter på bro över spåren och Spångaån/Bällstaån. Förbifart Stockholm korsar sedan E18 och den kommande cirkulationen för trafikplats Hjulsta på bro. I samband med anläggandet av trafikplats Hjulsta ordnas en mindre cirkulationsplats för anslutning av trafikplatsen till Bergslagsvägen. Därefter går Förbifart Stockholm i skärning förbi Hjulsta storhage och fortsätter på bro i den östra kanten av höjdpartiet över en ny gång- och cykelvägen för att sedan gå i skärning mot tunnelpåslaget vid östra kanten av Hästa klack.

Tunneln under Järvafältet sträcker sig från Hästa klack till cirka 250 meter före trafikplats Akalla. Trafikplatsen byggs med en överliggande cirkulation och ramper som ansluter till leden norrut och söderut. Förbifart Stockholm kommer att ligga i ett djupt tråg medan Hanstavägen ansluter till cirkulationsplatsen i markplan. Norr om cirkulationsplatsen fortsätter Förbifart Stockholm i ytläge och följer kraftledningsstråket fram till Häggvik i Sollentuna.

Trafikplats Häggvik blir en stor och komplicerad trafikplats där Förbifart Stockholm ska ansluta till Uppsalavägen norrut, Norrortsleden och det lokalavägnätet. Det kommer inte att vara möjligt att åka från Förbifart Stockholm söderut mot Stockholm på Uppsalavägen. Detta kommer i första hand att ske via trafikplats Hjulsta och E18.

Tidsperiod för åtgärden

Trafikverket har som målsättning att påbörja arbetet med Förbifart Stockholm i början av 2014. Byggtiden är beräknad till cirka tio år.

Skäl för dispens

För arter som är skyddade enligt 4 § artskyddsförordningen kan dispens ges enligt 14 § 3c artskyddsförordningen med skälet ”av hänsyn till allmän hälsa och säkerhet eller av andra tvingande skäl som har ett allt överskuggande allmänintresse” om dispensen inte försvårar upprätthållandet av en gynnsam bevarandestatus hos artens bestånd i dess naturliga utbredningsområde. Förbifart Stockholm är ett större infrastrukturprojekt som har ett överskuggande allmänintresse. Enligt Naturvårdsverkets Handbok för artskyddsförordningen (2009:2) så är större vägprojekt ett exempel på godtagbart skäl för dispens.

För arter som är skyddade enligt 8 § artskyddsförordningen kan dispens ges enligt 15 § artskyddsförordningen med skälet att det inte finns någon annan

lämplig lösning och dispensen inte försvårar upprätthållandet av en gynnsam bevarandestatus hos artens bestånd i dess naturliga utbredningsområde.

Arter

Fiskgjuse (*Pandion haliaetus*)

Fiskgjuse är fridlyst enligt 4 § artskyddsförordningen och dispens söks enligt 14 § artskyddsförordningen.

Plats

Fiskgjuse häckar på norra Lovö. Tidigare rapporterade fynd (mitten av 90-talet) vid Edeby herrgård är inte längre aktuella. (OBS: Karta och koordinater är borttagna på grund av sekretess).

Ekologi och hot

Fiskgjusen bygger stora risbon i toppen av gamla, plattkronade tallar med god utsikt över omgivningen. Boträden kan ligga i anslutning till fiskrika sjöar, men ofta flera kilometer från fiskeplatserna. Fiskgjusen häckar gärna på öar i större sjöar, på myrholmar eller i frötallar på hyggen. Fiskjusen är ofta störningskänslig vid boplatsen och båttrafik och mänskliga aktiviteter i boets närhet utgör ett hot. Avverkning utan hänsyn till boträd är också ett hot mot arten.

Påverkan på gynnsam bevarandestatus

Fiskgjuse är listad i Fågeldirektivet, men den är inte rödlistad. Arten riks-inventerades av SOF (Sveriges Ornitologiska förening) år 2001 och beståndets storlek beräknas uppgå till mellan 3 000-4 000 par. Hamnverksamheten vid norra Lovö riskerar att inverka störande vid en av fiskgjuse använd boplats som ligger på ca 150 meters avstånd. Utan åtgärd riskeras en negativ påverkan på bevarandestatus.

Åtgärd för ekologisk kontinuitet

För att istället förbättra fiskgjusens förutsättningar så föreslås att två nya alternativa boplattformar skapas. Fiskgjusebon kan tillverkas genom att bygga konstgjorda boplattformar i toppen på tallar eller i tornskonstruktioner. Referenser för lyckade etableringar finns. Lämpligt läge för konstgjorda bon tas fram i samråd med länsstyrelsen och markägare.

Skäl för dispens

Förbifart Stockholm är ett stort infrastrukturprojekt som har ett överskuggande allmänintresse. Det finns inte någon annan lämplig lösning och dispensen försvårar inte upprätthållandet av en gynnsam bevarandestatus i dess naturliga utbredningsområde. Med de åtgärder som föreslås bibehålls också gynnsam bevarandestatus.

Bivråk (*Pernis apivorus*)

Bivråk är listad i Fågeldirektivet och rödlistad i kategorin Starkt hotad (EN).

Plats

Bivråk finns tidigare rapporterad från området vid Hansta. Fynduppgifter om par i lämplig häckbiotop finns från 2002, 2003 och 2004. Troligen har arten funnits i området mellan Norra Kolonnvägen och E4:an, men i dagsläget finns arten sannolikt inte kvar där.

Eftersom arten inte bedöms finnas kvar i området så söks ingen dispens för arten.

Mindre hackspett (*Dendrocopos minor*)

Mindre hackspett är fridlyst enligt 4 § artskyddsförordningen och dispens söks enligt 14 § artskyddsförordningen.

Plats

Mindre hackspett finns rapporterad från flera platser på södra Lovö bland annat från Malmviken där en av hamnarna är planerad för Förbifartsprojektet. Fastighet: Ekerö Lovö-Edeby 4:1 (X 661495, Y 6577368). Här kommer ca 1 ha av strandskog som används som födosöksområde och uppfödningssområde att tas i anspråk för hamnverksamheten.

Figur 2. Karta över Malmviken på Lovö. Mindre hackspett finns rapporterad från område 8.

Ekologi och hot

Mindre hackspett lever i löv- och blandskog med förekomst av äldre lövträd, i södra Sverige särskilt ädellövträd. För häckning krävs döda lövträd och för framgångsrik häckning behöver ett par ca 40 ha äldre lövdominerad skog inom ett område på upp till 200 ha (Nilsson, 2006). Mindre hackspett häckar i murkna lövträdsstammar eller stubbar, oftast av klibbal eller björk, vanligen 3-7 meter över marken. För att häckningen ska lyckas är det viktigt med god födotillgång under tidig vår. Mindre hackspett missgynnas av gallring och avverkning av lövträd, speciellt äldre lövträd, omföring till barrskog och dränering och avverkning av al och björkkärr.

Påverkan på gynnsam bevarandestatus

Mindre hackspett är listad i fågeldirektivet och rödlistad i kategorin Nära hotad (NT). I Sverige förekommer mindre hackspett över hela landet men i allmänhet sparsamt. Den svenska populationen beräknas till 6700 par. Byggandet av Förbifart Stockholm påverkar inte artens bevarande status om biotopförbättrande åtgärder genomförs för mindre hackspett.

Åtgärd för ekologisk kontinuitet

För att förbättra förutsättningarna för mindre hackspett så föreslås att nya biotoper skapas. För att gynna arten skapas stående död och döende lövved av i första hand björk eller klibbal genom ringbarkning och yxbleckning. Lämpligt område för åtgärderna tas fram i samarbete med länsstyrelsen och markägaren, men skulle till exempel kunna vara i eller nära Edeby Ekhage, Natura 2000. Arealen som skall tillskapas bör vara ca 2 ha, det dubbla jämfört med den miljö som tas i anspråk. Dubbleringen skall säkra att övriga kontinuitet säkras utifrån att störningar kan uppkomma även på de delar av strandskogen som inte påverkas direkt.

Totalt behöver mindre hackspett ha cirka 40 ha äldre lövdominerad skog för lyckad häckning inom ett område på cirka 200 ha.

Skäl för dispens

Förbifart Stockholm är ett större infrastrukturprojekt som har ett överskuggande allmänintresse. Det finns inte någon annan lämplig lösning och dispensen försvårar inte upprätthållandet av en gynnsam bevarandestatus för den mindre hackspettens i dess naturliga utbredningsområde med de föreslagna åtgärderna för ekologisk kontinuitet.

Backsippa (*Anemone pulsatilla ssp. pulsatilla*)

Backsippa är fridlyst i hela landet enligt 8 § och dispens ansöks enligt 15 § artskyddsförordningen.

Plats

Backsippa förekommer i en igenväxande ängsmark vid Hästa klack inom planerat vägområde. Fastighet: Stockholm Akalla 4:1 (59°24'27''N 17°52'28''E)

Figur 3. Backsippa har hittats vid Hästa klack inom planerat vägområde.

Ekologi och hot

Backsippa växer i öppna miljöer på torr, helst sandig eller grusig mark som grusåsar, torrbackar, hedar, åkerholmar, naturbetesmarker och glesa tallskogar. Arten gynnas av bete, som inte ska vara för hårt, eller annan störning eller där det är för torrt för igenväxning av träd och buskar. Backsippa hotas generellt av igenväxning med träd och buskar, alltför hårt bete, och exploatering av växtlokaler genom t.ex. grustäkter och vägdragningar.

Påverkan på gynnsam bevarandestatus

Backsippa är rödlistad i kategorin Sårbar (VU) och fridlyst i hela landet. För att exploateringen av växtplatsen i Hästa klack inte ska påverka artens bevarande status föreslås att förekomsten flyttas till en lämplig livsmiljö.

Åtgärd för ekologisk kontinuitet

Förekomsten av backsippa vid Hästa klack flyttas till en lämplig växtplats som skapas i närheten och som inte påverkas av vägdragningen. Växtplats iordningsställs i samråd med Stockholms Stad, i reservatet för Igelbäcken.

Skäl för dispens

Det finns inte någon annan lämplig lösning och dispensen försvårar inte upprätthållandet av en gynnsam bevarandestatus för backsippa i dess naturliga utbredningsområde i och med de åtgärder som vidtas för ekologisk kontinuitet.

Korallrot (*Corallorhiza trifida*)

Korallrot är fridlyst enligt 8 § i hela landet och dispens söks enligt 15 § artskyddsförordningen.

Plats

I barrskog i Hansta, nära grusvägen väster om tryckerierna, Stockholm kommun.

Fastighet: Stockholm Akalla 4:1

(59°25'25" N 16°54'46" E)

Figur 4. Korallrot har hittats i Hansta, nära grusvägen väster om tryckerierna, inom planerat vägområde.

Påverkan på gynnsam bevarandestatus

Korallrot förekommer i hela landet och är ganska vanlig i sumpiga skogar, myrkanter och kärr. Korallrot är inte rödlistad. Vägdragningen bedöms inte påverka artens bevarandestatus.

Skäl för dispens

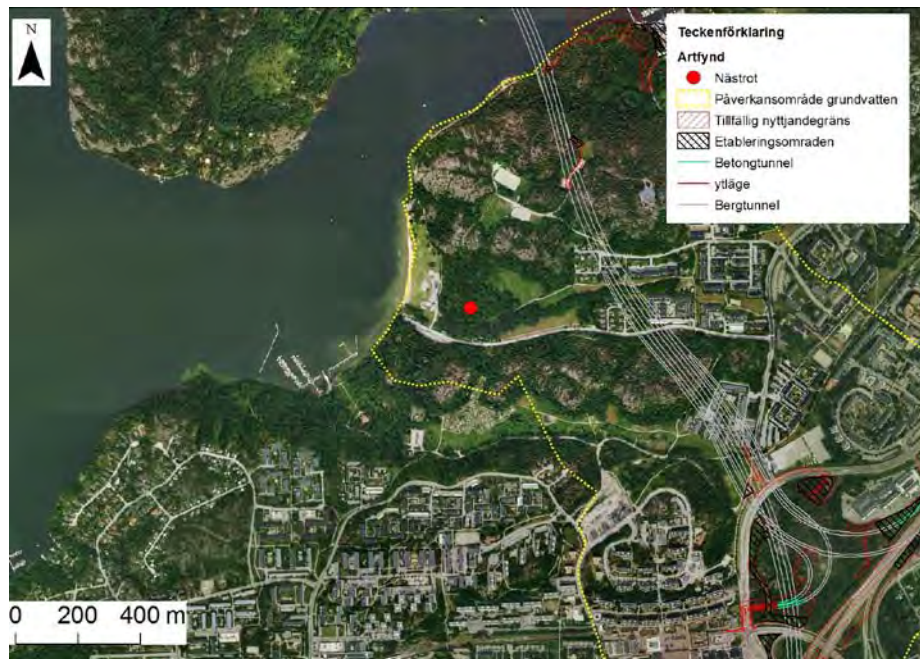
Det finns inte någon annan lämplig lösning och dispensen försvårar inte upprätthållandet av en gynnsam bevarandestatus hos arten i dess naturliga utbredningsområde.

Nästrot (*Neottia nidus-avis*)

Nästrot är fridlyst enligt 8 § i hela landet och dispens söks enligt 15 § artskyddsförordningen.

Plats

Sätra. Förekomsten skulle kunna påverkas av en eventuell grundvattensänkning. Fastighet: Stockholm Sätra 2:1 (X 664931, Y 6575499).

Figur 5. Nästrot har hittats i Sätra, en bit från tunneldragningen.

Påverkan på gynnsam bevarandestatus

Nästrot förekommer från Skåne till Jämtland och är ganska sällsynt men kan lokalt vara ganska allmän. Nästrot är inte rödlistad. Vägdragningen med en eventuell grundvattensänkning som följd bedöms inte påverka artens bevarandestatus.

Skäl för dispens

Det finns inte någon annan lämplig lösning och dispensen försvårar inte upprätthållandet av en gynnsam bevarandestatus hos artens i dess naturliga utbredningsområde.

Humlesuga (*Stachys officinalis*)

Humlesuga är fridlyst enligt 8 § i hela landet och dispens söks enligt 15 § artskyddsförordningen.

Plats

I en vägslänt 170 meter väst om Statoil macken, E4 Häggvik, Sollentuna kommun, förekommer 2 plantor av humlesuga.

Fastighet: Sollentuna Väsby 5:1 (X 665744, Y 6592811).

Figur 6. Humlesuga förekommer inom vägdragningsområdet.

Ekologi och hot

Humlesugan växer i öppen krattskog och i betesmarker och ängar, vanligen ganska torrt och näringsrikt. Arten förekommer ibland på åker- och vägrenar. Arten hotas av ändrad markanvändning som igenplantering med gran och av för hårt bete.

Påverkan på gynnsam bevarande status

Humlesuga är rödlistad i kategorin Starkt hotad (EN). Humlesuga förekommer som inhemsk endast i Skåne och som odlad och förvildad på flera platser norrut till Stockholmsområdet. Bland annat finns en rik förekomst i Sollentuna. Totalt finns det kvar mindre än 150 individer i landet. Förekomsten i Häggvik är troligen utsädd eller förvildad. För att exploateringen av platsen inte ska påverka artens bevarande status och föreslås att arten flyttas till lämplig lokal.

Åtgärd för ekologisk kontinuitet

Humlesuga föreslås flyttas från växtplatsen i vägslänten före byggskedet av Förbifart Stockholm. Lämpliga lokaler finns längs E4:an och kommer att utredas och samrådats med Sollentuna kommun.

Skäl för dispens

Det finns inte någon annan lämplig lösning och dispensen försvårar inte upprätthållandet av en gynnsam bevarandestatus hos arten i dess naturliga utbredningsområde.

Större vattensalamander (*Triturus cristatus*)

Större vattensalamander förekommer i Hansta och är fridlyst enligt 4 § artskyddsförordningen och dispens söks enligt 14 § artskyddsförordningen. Dispens kommer att sökas hos Mark- och miljödomstolen.

Snok (*Natrix natrix*)

Snok förekommer i Hansta och är fridlyst i hela landet enligt 6 § artskyddsförordningen och dispens söks enligt 15 § artskyddsförordningen. Dispens kommer att sökas hos Mark- och miljödomstolen.

Referenser

Den virtuella floran. www.linnaeus.nrm.se

Edqvist, M., 2006. Artfaktablad *Betonica officinalis* humlesuga. ArtDatabanken, SLU.

Jonsell, L., 2010. Artfaktablad *Pulsatilla vulgaris* subsp. *vulgaris* vanlig backsippa. ArtDatabanken, SLU.

Konsortiet Förbifart Stockholm, 2011. E4 Förbifart Stockholm, Miljökonsekvensbeskrivning. Utställelsehandling 2011-05-05. Trafikverket.

Naturvårdsverket, 2003. Natura 2000 Art- och naturtypsvisa vägledningar. A094 Fiskgjuse (*Pandion haliaetus*).

Nilsson, S. G. 2006. Artfaktablad *Dendrocopos minor* mindre hackspett. ArtDatabanken, SLU.

www.sofnet.org

E4 Förbifart Stockholm

Projektstyrningsdokument TRV

**Minnesanteckningar
Samrådsmöte med Länsstyrelsen
2013-01-16
Artskyddsförordningen**

BYGGHANDLING

Bilaga 4.4

Objektnamn E4 Förbifart Stockholm
Entreprenadnummer
Entreprenadnamn Projektstyrningsdokument TRV
Beskrivning 1 Minnesanteckningar
Beskrivning 2 Samrådsmöte med Länsstyrelsen
Beskrivning 3 2013-01-16
Beskrivning 4 Artskyddsförordningen
Status Godkänt
Diarienummer
Konstruktionsnummer
Objektnummer 8448590
Projekteringssteg BYGGHANDLING
Statusbenämning
Företag
Författare/Konstruktör Maria Stormark
Externnummer

Samrådsmöte med Länsstyrelsen

Datum: 13 /1 2013 kl. 9.30-11.30

Plats: Länsstyrelsen

Närvarande:	Anders Nylén	Länsstyrelsen
	Britt Forsén	Länsstyrelsen
	Rebecca Strömberg	Länsstyrelsen
	Marie Westin	Trafikverket
	Marie Borgbland	Trafikverket
	Maria Stormark	Trafikverket
	Per Collinder	Ekologigruppen

Delges: Närvarande

Pkt nr	Ansvarig
--------	----------

1 Trafikverket har tagit fram en rapport som redovisar fynd av arter upptagna i artskyddsförordningen i påverkansområdet av Förbifart Stockholm. Syftet med rapporten är att peka ut vilka arter det kan vara aktuellt med att gå vidare med och söka dispens enligt artskyddsförordningen. I ett andra steg tas kontakt med lokala ornitologer och inventerare för att mer exakt avgöra om arterna kommer att påverkas av vägbyggnationen och i så fall föreslå åtgärder för att säkerställa att lokala och regionala populationer har fortsatt gynnsam bevarandestatus.

Trafikverket för även en dialog med Stockholms Stad angående lämpliga åtgärder för det intrång i reservaten som Förbifart Stockholm kommer att medföra. Denna process löper parallellt med processen för artskyddsförordningen. Kompensationsåtgärder är en fråga som tas upp i mark- och miljödomstolen kopplade till grundvattenbortledning.

2 Länsstyrelsen anser att dispens kan sökas hos Länsstyrelsen när det gäller dispens enligt artskyddsförordningen. En förutsättning för dispens är dock att Trafikverket kommer överrens med Stockholm Stad angående påverkan och åtgärder av skyddade arter i naturreservaten.

Dispens söks enligt nedan:

- Hansta: Större vattensalamander och vanlig snok söks hos Mark- och miljödomstolen i samband med grundvattenbortledning.
- Edeby herrgård: Fiskgjuse påverkas troligen inte. Dispens troligen inte nödvändig. Besked senast 31/1
- Hansta: Bivråk. Dispens troligen inte nödvändig. Besked senast 31/1.
- Malmviken: Mindre hackspett kan påverkas under byggtiden. Biotopförbättrande åtgärder föreslås. Dispens söks hos Länsstyrelsen.
- Norr Lovö: Fiskgjuse kan påverkas. Åtgärder i form av nya bon i området föreslås. Dispens söks hos Länsstyrelsen.
- Edeby: Törnskata påverkas inte, ingen dispens behövs.
- Hästa klack: Backsippa påverkas. Backsippan bör flyttas som en åtgärd. Trafikverket för en dialog med Stockholm Stad. Dispens söks hos Länsstyrelsen.
- Hägerstalund: Göktyta påverkas inte. Ingen dispens behövs.
- Hansta: Korallrot påverkas. Ingen åtgärd krävs. Trafikverket för en dialog med Stockholm Stad. Dispens söks hos Länsstyrelsen.
- Sättra: Nästrot kan påverkas. Ingen åtgärd krävs. Trafikverket för en dialog med Stockholm Stad. Dispens söks hos Länsstyrelsen.
- Häggvik: Humlesuga kan påverkas. Humlesugan bör flyttas. Trafikverket för en dialog med Sollentuna kommun. Dispens söks hos Länsstyrelsen.

Maria Stormark

Trafikverket
Marie Westin
172 90 SUNDBYBERG

Delgivningskvitto

Dispens från artskyddsförordningen för åtgärder i samband med anläggandet av Förbifart Stockholm i Ekerö, Stockholms och Sollentuna kommuner

(7 bilagor)

(TRV 2013 / 7434)

Beslut

Länsstyrelsen medger med stöd av 14 § artskyddsförordningen (2007:845) Trafikverket dispens för följande åtgärder i samband med anläggandet av väg- och tunnelförbindelsen Förbifart Stockholm:

1. Störningar i samband med anläggningsarbeten i närheten av ett bo för fiskgjuse (*Pandion haliaetus*) i Ekerö kommun.
2. Fullständigt ianspråktagande av ca 1 ha strandskog under vägprojektets anläggningstid på fastigheten Lovö-Edeby 4:1 i Ekerö kommun. Strandskogen är biotop och häckningsområde för mindre hackspett (*Dendrocopos minor*).

Länsstyrelsen medger med stöd av 15 § artskyddsförordningen (2007:845) Trafikverket dispens för följande åtgärder:

3. Flytt av ett mindre bestånd av backsippa (*Pulsatilla vulgaris ssp vulgaris*) från en plats på fastigheten Akalla 4:1 i Stockholms kommun till en annan lämplig plats som utses i samråd med kommunen.
4. Anläggningsarbeten som berör en växtplats för orkidén korallrot (*Corallorhiza trifida*) på fastigheten Akalla 4:1 i Stockholms kommun.
5. Anläggningsarbeten som berör en växtplats för orkidén nästrot (*Neottia nidus-avis*) på fastigheten Sätra 2:1 i Stockholms kommun.
6. Flytt av en enstaka förekomst av humlesuga (*Stachys officinalis*) från växtplatsen i Sollentuna kommun till en annan lämplig plats som utses i samråd med kommunen.

Dispensen är giltig till och med 2024-12-31.

Detta beslut kan överklagas hos Mark- och miljödomstolen vid Nacka tingsrätt, se bilaga 7.

Regogörelse för ärendet

Trafikverket har ansökt om dispens från artskyddsförordningen för anläggningsarbeten m m som kommer att utföras i samband med att väg- och tunnelprojektet Förbifart Stockholm genomförs i Stockholms län. Trafikverket har som målsättning att påbörja anläggningsarbetena i början 2014. Byggtiden är beräknad till ca 10 år.

Vägar, tunnlar och anläggningsarbeten kommer att påverka följande arter som omfattas av artskyddsförordningens (AF) bestämmelser:

1. fiskgjuse (<i>Pandion haliaetus</i>)	- fridlyst enligt 4 § AF
2. mindre hackspett (<i>Dendrocopos minor</i>)	- fridlyst enligt 4 § AF
3. större vattensalamander (<i>Triturus cristatus</i>)	- fridlyst enligt 6 § AF
4. snok (<i>Natrix natrix</i>)	- fridlyst enligt 6 § AF
5. backsippa (<i>Pulsatilla vulgaris ssp vulgaris</i>)	- fridlyst enligt 8 § AF
6. korallrot (<i>Corallorhiza trifida</i>)	- fridlyst enligt 8 § AF
7. nästrot (<i>Neottia nidus-avis</i>)	- fridlyst enligt 8 § AF
8. humlesuga (<i>Stachys officinalis</i>)	- fridlyst enligt 8 § AF

Trafikverket kommer att ansöka om dispens från artskyddsförordningen hos mark- och miljödomstolen, i samband med en ansökan om miljödom, för åtgärder som påverkar snok och större vattensalamander. Dessa arter ingår alltså inte i ansökan till Länsstyrelsen.

Humlesuga är rödlistad i kategorin Starkt hotad (EN). Arten förekommer som inhemsk endast i Skåne och som odlad och förvildad på vissa platser upp till Stockholmsområdet. Totalt finns färre än 150 individer i landet. I Sollentuna kommun finns en rik förekomst som troligen är utsådd eller förvildad.

Trafikverket åtar sig att utföra följande kompensationsåtgärder:

- Två alternativa boplattformar sätts upp för fiskgjuse, på längre avstånd från den störande verksamheten.
- Ca 2 ha alternativ biotop tillskapas för mindre hackspett.
- Flytt av backsippa och humlesuga till nya växtplatser.

Länsstyrelsens bedömning

Länsstyrelsen konstaterar att, för arter som är skyddade enligt 6, 8 och 9 §§ AF, får Länsstyrelsen enligt 15 § AF ge dispens som avser länet eller del av länet, om det inte finns någon annan lämplig lösning och dispensen inte försvårar upprätthållandet av en gynnsam bevarandestatus hos artens bestånd i dess naturliga utbredningsområde.

Länsstyrelsen konstaterar också att för arter som är skyddade enligt 4 § AF får Länsstyrelsen ge dispens enligt 14 § AF om det inte finns någon annan lämplig lösning, om dispensen inte försvårar upprätthållandet av en gynnsam bevarandestatus hos artens bestånd i dess naturliga utbredningsområde och om dispensen behövs för något av följande skäl:

BESLUT

Datum
2013-03-14

Beteckning
522-4133-2013

- a) för att skydda vilda djur eller växter eller bevara livsmiljöer för sådana djur eller växter,
- b) för att undvika allvarlig skada, särskilt på gröda, boskap, skog, fiske, vatten eller annan egendom,
- c) av hänsyn till allmän hälsa och säkerhet eller av andra tvingande skäl som har ett allt överskuggande allmänintresse,
- d) för forsknings- eller utbildningsändamål,
- e) för återinplantering eller återinförsel av arten eller för den uppfödning av en djurart eller den artificiella förökning av en växtart som krävs för detta, eller
- f) för att under strängt kontrollerade förhållanden selektivt och i liten omfattning tillåta insamling och förvaring av vissa exemplar i en liten mängd.

Länsstyrelsen bedömer att dispens kan ges enligt 15 § AF för de åtgärder som berör backsippa, korallrot och nästrot eftersom det inte finns någon annan lämplig lösning och dispensen inte försvårar upprätthållandet av en gynnsam bevarandestatus hos arternas bestånd i dess naturliga utbredningsområde.

Länsstyrelsen konstaterar att humlesuga är en art som är starkt hotad inom landet. Länsstyrelsen konstaterar också att det finns en ganska rik förekomst i Sollentuna kommun, att förekomsten sannolikt är utsädd eller förvildad och att vägprojektet Förbifart Stockholm kommer att påverka en av dessa växtplatser. Länsstyrelsen bedömer att det inte finns någon annan lämplig lösning i detta fall, och anser därmed att dispens enligt 15 § AF kan medges för flytt av växten på den berörda platsen till en annan lämplig plats.

Länsstyrelsen bedömer att väg- och tunnelprojektet Förbifart Stockholm är ett mycket starkt allmänt intresse, som kommer att påverka hela regionen under överskådlig framtid, både under anläggningsskedet och därefter som en viktig del i regionens infrastruktur. Länsstyrelsen bedömer därmed att dispens kan ges enligt 14 § AF, punkt c, för den störning som kan påverka häckande fiskgjuse, samt för den förlust av biotop som påverkar mindre hackspett.

Länsstyrelsen bedömer att ingen karta ska bifogas beslutet över fiskgjusens nuvarande boplatser.

I handläggningen av detta ärende har deltagit enhetschef Anders Nylén, beslutande samt miljöhandläggare Britt Forsén, föredragande.

Anders Nylén

Britt Forsén

Bilagor:

1. Översigtskarta över Förbifart Stockholm
2. Karta över biotop för mindre hackspett
3. Karta över växtplats för backsippa
4. Karta över växtplats för korallrot
5. Karta över växtplats för nästrot
6. Karta över växtplats för humlesuga
7. Hur man överklagar

Sändlista:

Ekerö kommun, Box 205, 178 23 EKERÖ
Stockholms stad, Stadsbyggnadskontoret, Ulrika Egerö,
Box 8314, 104 20 STOCKHOLM
Sollentuna kommun, Kommunledningskontoret, Rikard Dahlén,
191 62 SOLLENTUNA
Naturvårdsverket, Enheten för tillsynsvägledning, Sektionen för naturskydd,
106 48 STOCKHOLM
akten

Uppgifter om sökanden

Trafikverket

Namn: Marie Westin

Adress: Trafikverket Stora Projekt,

Projekt Förbifart Stockholm

172 90 Sundbyberg

Telefon: 010-123 73 21

E-post: marie.westin@trafikverket.se

Plats

Figur 1. Sträckning av Förbifart Stockholm. Avgränsning av utsök för artskyddsförordningsarter anges med blå linje.

Figur 3. Karta över Malmviken på Lovö. Mindre hackspett finns rapporterad från område 8.

Ekologi och hot

Mindre hackspett lever i löv- och blandskog med förekomst av äldre lövträd, i södra Sverige särskilt ädellövträd. För häckning krävs döda lövträd och för framgångsrik häckning behöver ett par ca 40 ha äldre lövdominerad skog inom ett område på upp till 200 ha (Nilsson, 2006). Mindre hackspett häckar i murkna lövträdsstammar eller stubbar, oftast av klibbal eller björk, vanligen 3-7 meter över marken. För att häckningen ska lyckas är det viktigt med god födotillgång under tidig vår. Mindre hackspett missgynnas av gallring och avverkning av lövträd, speciellt äldre lövträd, omföring till barrskog och dränering och avverkning av al och björkkärr.

Påverkan på gynnsam bevarandestatus

Mindre hackspett är listad i fågeldirektivet och rödlistad i kategorin Nära hotad (NT). I Sverige förekommer mindre hackspett över hela landet men i allmänhet sparsamt. Den svenska populationen beräknas till 6700 par. Byggandet av Förbifart Stockholm påverkar inte artens bevarande status om biotopförbättrande åtgärder genomförs för mindre hackspett.

Åtgärd för ekologisk kontinuitet

För att förbättra förutsättningarna för mindre hackspett så föreslås att nya biotoper skapas. För att gynna arten skapas stående död och döende lövved av i första hand björk eller klibbal genom ringbarkning och yxbleckning. Lämpligt område för åtgärderna tas fram i samarbete med länsstyrelsen och markägaren, men skulle till exempel kunna vara i eller nära Edeby Ekhage, Natura 2000. Arealen som skall tillskapas bör vara ca 2 ha, det dubbla jämfört med den miljö

som tas i anspråk. Dubbleringen skall säkra att övriga kontinuitet säkras utifrån att störningar kan uppkomma även på de delar av strandskogen som inte påverkas direkt.

Totalt behöver mindre hackspett ha cirka 40 ha äldre lövdominerad skog för lyckad häckning inom ett område på cirka 200 ha.

Skäl för dispens

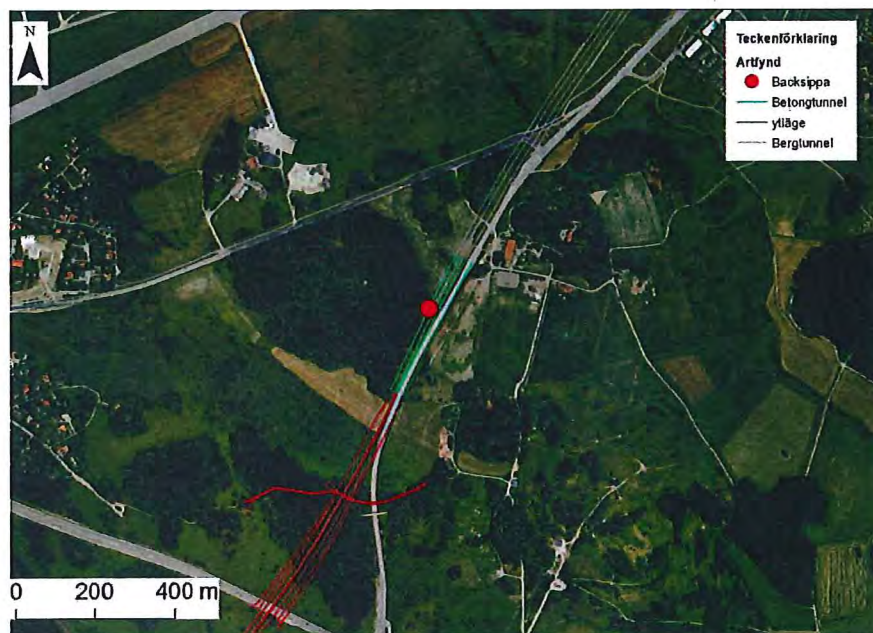
Förbifart Stockholm är ett större infrastrukturprojekt som har ett överskuggande allmänintresse. Det finns inte någon annan lämplig lösning och dispensen försvårar inte upprätthållandet av en gynnsam bevarandestatus för den mindre hackspettens i dess naturliga utbredningsområde med de föreslagna åtgärderna för ekologisk kontinuitet.

Backsippa (*Anemone pulsatilla* ssp. *pulsatilla*)

Backsippa är fridlyst i hela landet enligt 8 § och dispens ansöks enligt 15 § artskyddsförordningen.

Plats

Backsippa förekommer i en igenväxande ängsmark vid Hästa klack inom planerat vägområde. Fastighet: Stockholm Akalla 4:1 (59°24'27"N 17°52'28"E)

Figur 4. Backsippa har hittats vid Hästa klack inom planerat vägområde.

Ekologi och hot

Backsippan växer i öppna miljöer på torr, helst sandig eller grusig mark som grusåsar, torrbackar, hedar, åkerholmar, naturbetesmarker och glesa tallskogar. Arten gynnas av bete, som inte ska vara för hårt, eller annan störning eller där det är för torrt för igenväxning av träd och buskar. Backsippan hotas generellt av

Korallrot (*Corallorhiza trifida*)

Korallrot är fridlyst enligt 8 § i hela landet och dispens söks enligt 15 § artskyddsförordningen.

Plats

I barrskog i Hansta, nära grusvägen väster om tryckerierna, Stockholm kommun.

Fastighet: Stockholm Akalla 4:1

(59°25'25" N 16°54'46" E)

Figur 5. Korallrot har hittats i Hansta, nära grusvägen väster om tryckerierna, inom planerat vägområde.

Påverkan på gynnsam bevarandestatus

Korallrot förekommer i hela landet och är ganska vanlig i sumpiga skogar, myrkanter och kärr. Korallrot är inte rödlistad. Vägdragningen bedöms inte påverka artens bevarandestatus.

Skäl för dispens

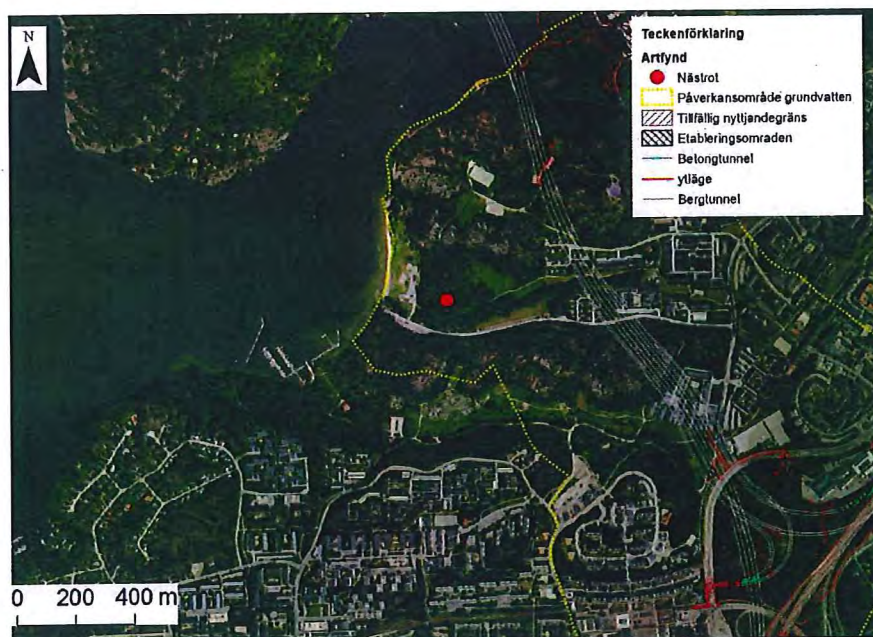
Det finns inte någon annan lämplig lösning och dispensen försvårar inte upprätthållandet av en gynnsam bevarandestatus hos arten i dess naturliga utbredningsområde.

Nästrot (*Neottia nidus-avis*)

Nästrot är fridlyst enligt 8 § i hela landet och dispens söks enligt 15 § artskyddsförordningen.

Plats

Sätra. Förekomsten skulle kunna påverkas av en eventuell grundvattensänkning.
Fastighet: Stockholm Sätra 2:1 (X 664931, Y 6575499).

Figur 6. Nästrot har hittats i Sätra, en bit från tunneldragningen.

Påverkan på gynnsam bevarandestatus

Nästrot förekommer från Skåne till Jämtland och är ganska sällsynt men kan lokalt vara ganska allmän. Nästrot är inte rödlistad. Vägdragningen med en eventuell grundvattensänkning som följd bedöms inte påverka artens bevarandestatus.

Skäl för dispens

Det finns inte någon annan lämplig lösning och dispensen försvårar inte upprätthållandet av en gynnsam bevarandestatus hos artens i dess naturliga utbredningsområde.

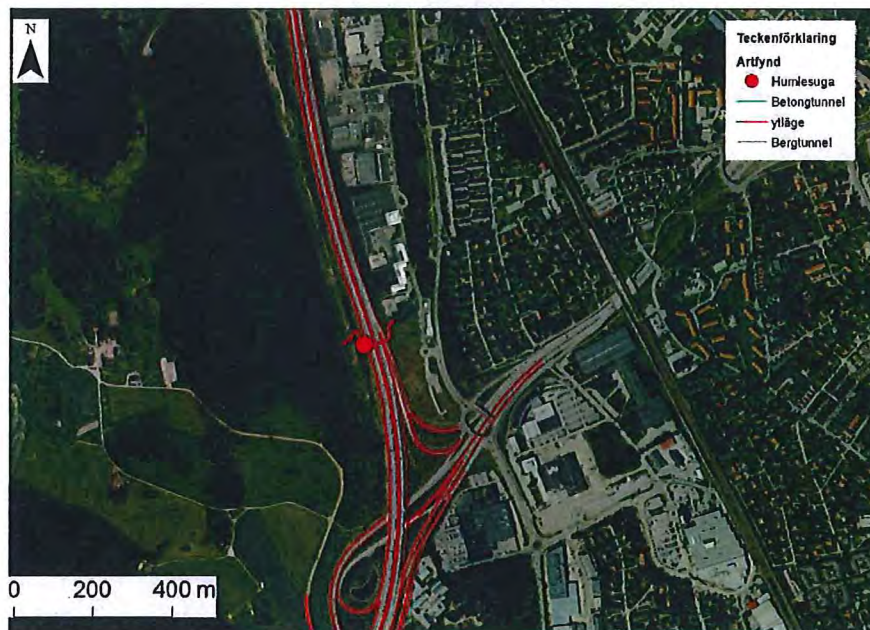
Humlesuga (*Stachys officinalis*)

Humlesuga är fridlyst enligt 8 § i hela landet och dispens söks enligt 15 § artskyddsförordningen.

Plats

I en vägslänt 170 meter väst om Statoil macken, E4 Häggvik, Sollentuna kommun, förekommer 2 plantor av humlesuga.

Fastighet: Sollentuna Väsby 5:1 (X 665744, Y 6592811).

Figur 7. Humlesuga förekommer inom vägdragningsområdet.

Ekologi och hot

Humlesugan växer i öppen krattskog och i betesmarker och ängar, vanligen ganska torrt och näringsrikt. Arten förekommer ibland på åker- och vägrenar. Arten hotas av ändrad markanvändning som igenplantering med gran och av för hårt bete.

Påverkan på gynnsam bevarande status

Humlesuga är rödlistad i kategorin Starkt hotad (EN). Humlesuga förekommer som inhemsk endast i Skåne och som odlad och förvildad på flera platser norrut till Stockholmsområdet. Bland annat finns en rik förekomst i Sollentuna. Totalt finns det kvar mindre än 150 individer i landet. Förekomsten i Häggvik är troligen utsädd eller förvildad. För att exploateringen av platsen inte ska påverka artens bevarande status och föreslås att arten flyttas till lämplig lokal.

Åtgärd för ekologisk kontinuitet

Humlesuga föreslås flyttas från växtplatsen i vägslänten före byggskedet av Förbifart Stockholm. Lämpliga lokaler finns längs E4:an och kommer att utredas och samrådats med Sollentuna kommun.